

FIZICĂ

Ș.l. Dr. Pretorian Simona
Universitatea “Politehnica” Timișoara,
Departamentul Bazele Fizice ale Ingineriei.

Bd. V. Pârvan, Nr. 2, C 209b
Timișoara, 300223, România
simona.pretorian@upt.ro

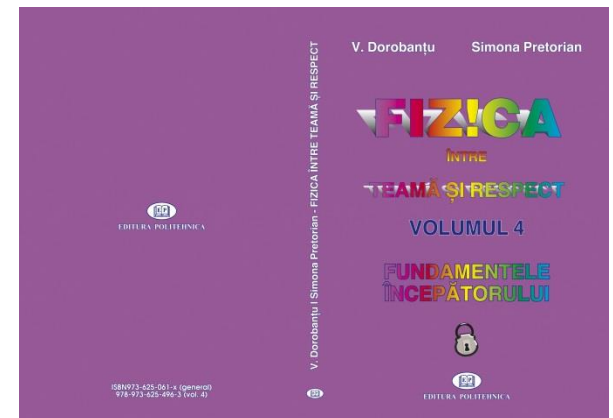
<https://www.youtube.com/watch?v=ZihywtixUYo> The Map of Physics

<https://www.youtube.com/watch?v=OmJ-4B-mS-Y> The Map of Mathematics

FIZICA între teamă și respect, fundamentele începătorului în inginerie, V. Dorobanțu, Simona Pretorian,
Ed. Politehnica Timișoara, 2009;

Capitole:

**MECANICA CLASICĂ
ELECTRODINAMICA
ELEMENTE DE MECANICĂ CUANTICĂ**

R. Feynman, „Fizica Modernă”, Vol.1,2, Ed. Tehnică, București, 1969,1970;

HyperPhysics hosted by Georgia State University and authored by Georgia State faculty member Rod Nave <http://hyperphysics.phy-astr.gsu.edu/hbase/index.html> (in engleza)

EVALUARE (NOTA) la FIZICA

Seminar și laborator –Evaluare Continuă = activitate pe parcurs (AP)
(33.33%) :

Seminar (50% din Ap; pentru promovare seminar minim 4,5)

- 2 teste (săptămâna 5/6 și 13/14)
- implicare în timpul orelor de seminar (puncte bonus)

Lab (50% din AP)

- 5 referate de laborator prestabilite
- implicare în timpul orelor de laborator și mici experimente desfășurate acasă și prezentate (puncte bonus)

Evaluare distribuită =Examen distribuit (66.66%)

- Prezență și implicare în timpul orelor de curs, rezolvarea temelor propuse la curs (puncte bonus)
- Examen prima parte (50%) 1-8 Nov. (data exactă stabilită de comun acord)
- Examen partea a doua (50%) 18-22 Dec. (data exactă stabilită de comun acord)

MODEL în FIZICĂ

MODEL = DESCRIERE SCHEMATICĂ   ~ a unui sistem,
~ a unei teorii,
~ a unui fenomen,

care explică proprietățile sale cunoscute sau presupuse și care poate fi folosit pentru studiul ulterior al proprietăților sale.

Pentru un studiu - DOAR aspectele (sau variabilele) relevante ale sistemului pentru problema cercetată.

→ *modelul sistemului*, adică **reprezentarea simplificată** a sistemului, cu un anumit grad de *abstractizare*.

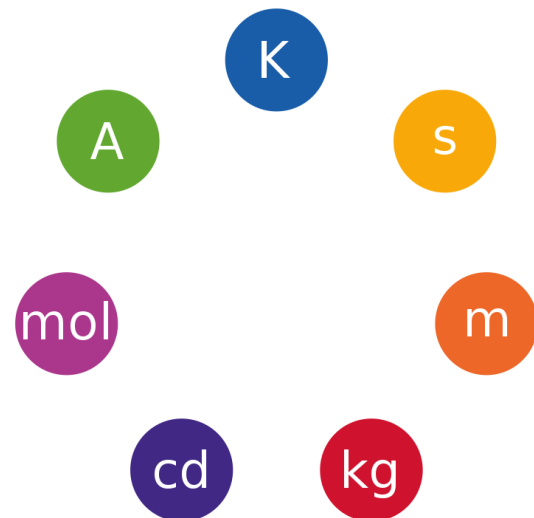
Nici un model al unui sistem ~ **NU** include toate caracteristicile sistemului real,

~ **NU** trebuie să includă toate entitățile sistemului real.

Sistemul Internațional de unitați de măsură

Unități fundamentale

-lista.....

Unități SI derivate

-exemple....

-analiză dimensională...

Multipli și submultipli

-lista

-exemple: atto=nano nano; exa=giga giga

-transformări

Sistemul Internațional de unitați de măsură SI

În anul 1960 [11th CGPM \(1960, Resolution 12\)](#) au fost adoptate prefixe și simboluri ale acestora **pentru multiplii și submultiplii** unităților de măsură din SI pentru ordine de mărime cuprinse între 10^{12} și 10^{-12} .

În 1964 au fost adăugate prefixe pentru 10^{-15} și 10^{-18} [12th CGPM \(1964, Resolution 8\)](#), urmând apoi în 1975 pentru 10^{15} și 10^{18} [15th CGPM \(1975, Resolution 10\)](#), iar pentru 10^{21} , 10^{24} , 10^{-21} și 10^{-24} în 1994 [19th CGPM \(1991, Resolution 4\)](#).

Factor	Denumire	Simbol	Factor	Denumire	Simbol
10^1	deca	da	10^{-1}	deci	d
10^2	hecto	h	10^{-2}	centi	c
10^3	kilo	k	10^{-3}	milli	m
10^6	mega	M	10^{-6}	micro	μ
10^9	giga	G	10^{-9}	nano	n
10^{12}	tera	T	10^{-12}	pico	p
10^{15}	peta	P	10^{-15}	femto	f
10^{18}	exa	E	10^{-18}	atto	a
10^{21}	zetta	Z	10^{-21}	zepto	z
10^{24}	yotta	Y	10^{-24}	yocto	y

MECANICA CLASICĂ

Există trei abordări echivalente ale Mecanicii Clasice:

1.1 Mecanica Newtoniană;

1.2 Mecanica Lagrangeană;

1.3 Mecanica Hamiltoniană.

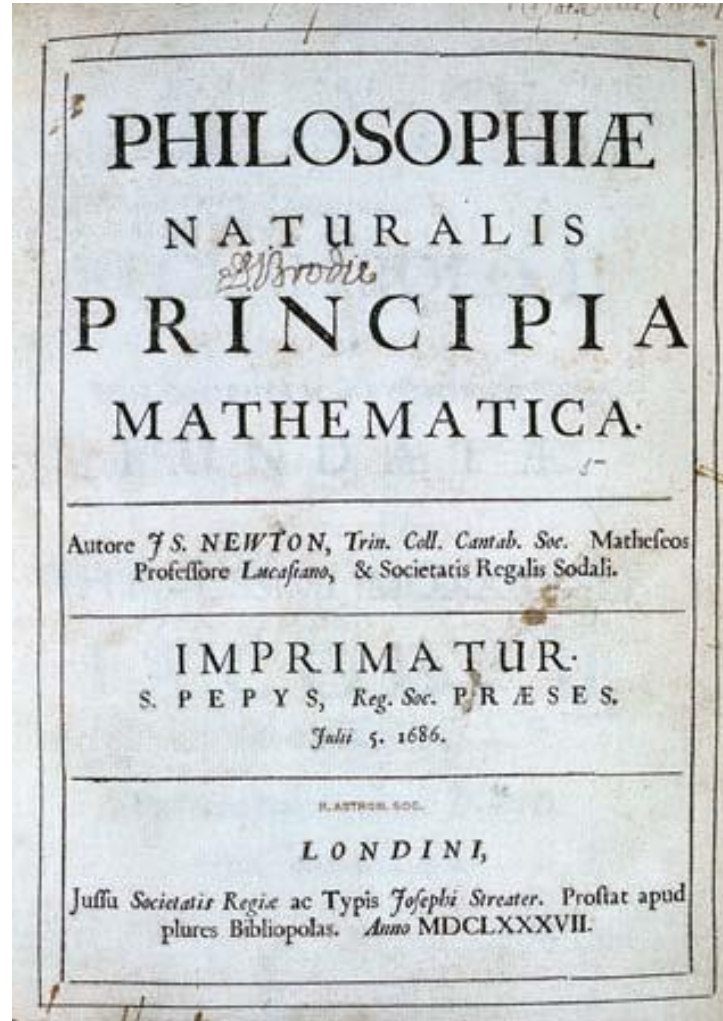
Fiecare abordare constă dintr-un a set de **ecuații diferențiale**, pe care **rezolvându-le**, atunci când este posibil, cunoaștem/descriem **starea de mișcare**.

Cinematica este studiul mișcării fără a ține cont de cauză (forțe).

Dinamica este studiul mișcărilor care studiază și cauzele mișcării (modul în care mișcarea rezultă din forțe).

MECANICA NEWTONIANĂ

PHILOSOPHIAE NATURALIS PRINCIPIA MATHEMATICA, Isaac
Newton publicată în limba latină în **1687**, reeditată în **1713** și **1726** (Principiile
Matematice ale Filosofiei Naturale)

MECANICA NEWTONIANĂ -Noțiuni fundamentale

• Regiune finită a spațiului, delimitată de mediul înconjurător, calitate esențială *masa* $\longleftrightarrow$ **CORP.**

Corp cu dimensiuni neglijabile în decursul mișcării sale $\longleftrightarrow$ **PUNCT MATERIAL.**

- **Masa** $\longleftrightarrow$ cantitatea de substanță înglobată într-un corp (proprietate intrinsecă a particulelor elementare).
- **CLASIC**, **spațiul** este *scena* pe care evoluează corpurile, fiind un *dat* independent de ce se petrece în el, având *geometrie euclidiană*.
- În accepțiunea lui Newton, **timpul** este adevărat, absolut și matematic în sine și prin natura sa, care curge uniform și care se mai numește și durată.

CLASIC - a cunoaște **starea de mișcare** a unui corp, înseamnă să știm la orice moment de timp COORDONATELE corpului și viteza acestuia în raport cu un sistem de referință.

Sistem de referință: Sistem de axe legat de un observator și echipat cu un ceas pentru a măsura timpul.

Obs. Dacă ignorăm mișcarea astronomică a Pământului, atunci acesta poate fi considerat un sistem inerțial. Dacă ignorăm mișcarea astronomică a Soarelui, atunci Soarele poate fi considerat sistem inerțial.

MECANICA NEWTONIANĂ

Viteza și accelerația

Vectorul de poziție

în raport cu un sistem de referință

$$\vec{r}(t) = x\vec{i} + y\vec{j} + z\vec{k}$$

Lege de mișcare $\vec{r}(t)$

Viteza medie

$$\vec{v}_m = \frac{\vec{r}_2 - \vec{r}_1}{t_2 - t_1} = \frac{\Delta\vec{r}}{\Delta t} \quad (\text{m/s})$$

$\Delta\vec{r}$ =**deplasare**=poziția finală $\vec{r}_2$ relativ la cea inițială $\vec{r}_1$

Dacă trecem la limită, pentru $\Delta t \rightarrow 0$, atunci

viteza instantanee este chiar **derivata razei vectoriale în raport cu timpul**.

$$\vec{v} = \lim_{\Delta t \rightarrow 0} \frac{\Delta\vec{r}}{\Delta t} = \frac{d\vec{r}}{dt}$$

Legea vitezei $\vec{v}(t)$

Dacă cunoaștem legea vitezei $\vec{v}(t)$ putem calcula viteza medie

$$\vec{v}_m = \frac{1}{t_2 - t_1} \int_{t_1}^{t_2} \vec{v}(t) dt$$

Modul vectorului DEPLASARE poate fi **diferit** de DISTANȚA parcursă!!!!!!!!!!

<https://www.youtube.com/watch?v=79WW8RcuSL0>

Legea de mișcare din legea vitezei

$$\vec{r} = \int \vec{v} dt + \vec{c}_1$$

se determină din condiții inițiale

MECANICA NEWTONIANĂ

Viteza și accelerația

Accelerația medie $\vec{a}_m = \frac{\Delta \vec{v}}{\Delta t}$ (m/s²)

Accelerația momentană $\vec{a} = \lim_{\Delta t \rightarrow 0} \frac{\Delta \vec{v}}{\Delta t} = \frac{d\vec{v}}{dt}$

=derivata vitezei în raport cu timpul

$$\vec{a} = \frac{d\vec{v}}{dt} = \frac{d^2\vec{r}}{dt^2} \quad \longleftrightarrow \quad \vec{a} = \dot{\vec{v}} = \ddot{\vec{r}}$$

Legea vitezei din cea a accelerației

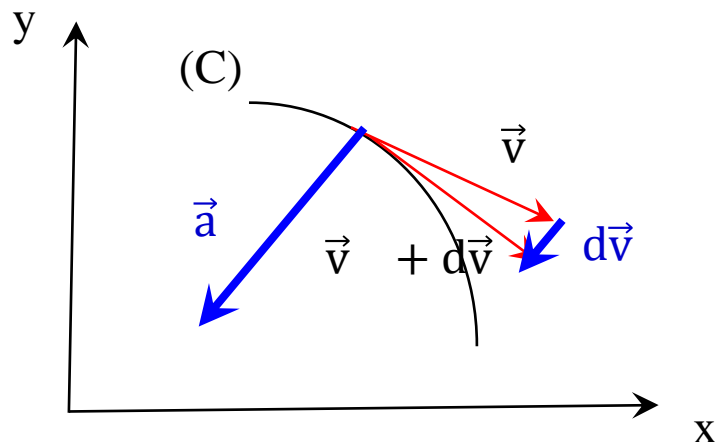
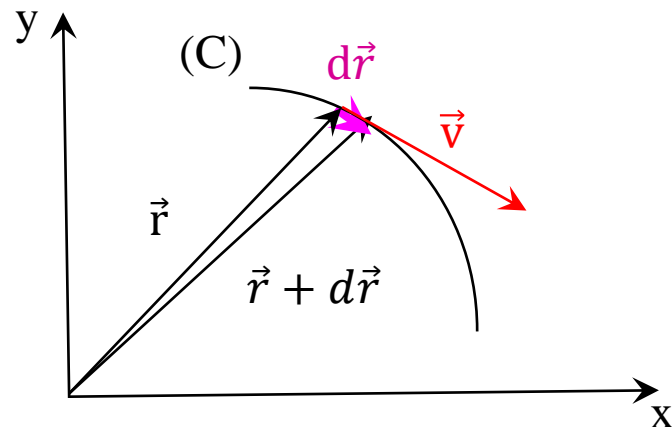
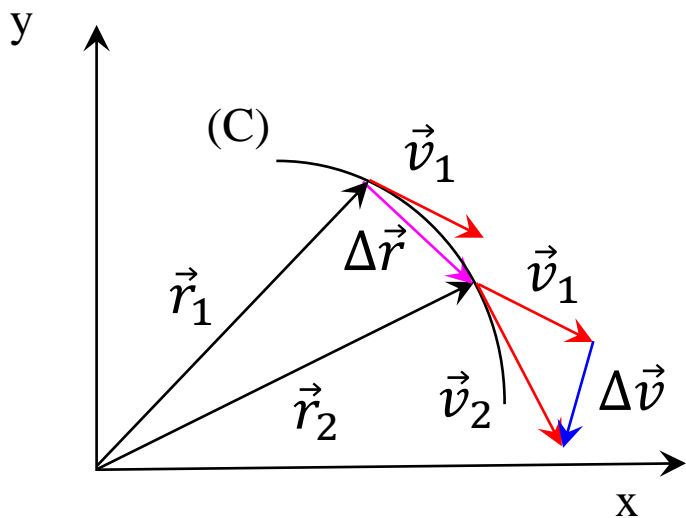
$$\vec{v} = \int \vec{a} dt + \vec{c}_2$$

se determină din
condiții inițiale

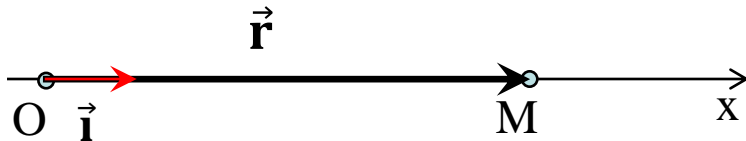
DIRECȚIILE VITEZEI ȘI ACCELERAȚIEI

Întotdeauna **viteza** are direcția lui $\Delta \vec{r}$ ($d\vec{r}$), adică urmează în permanență drumul, cu alte cuvinte este *tangentă în fiecare punct la traiectorie*.

Accelerația are direcția lui $\Delta \vec{v}$ ($d\vec{v}$)

Mișcarea rectilinie (unidimensională : Ox)

$$\vec{r}(t) = x\vec{i}$$

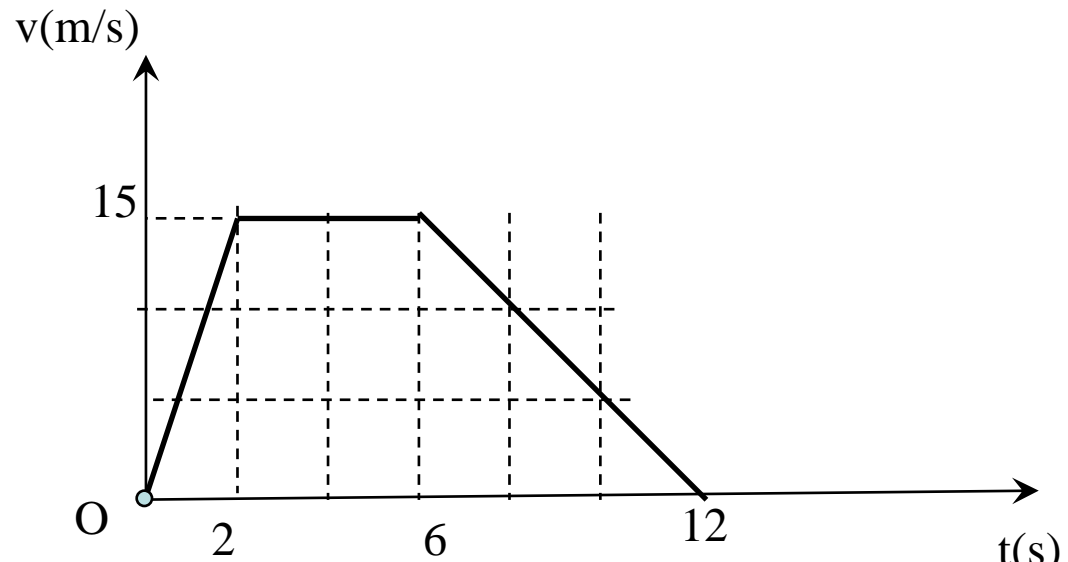
$$v_m = \frac{x_2 - x_1}{t_2 - t_1} = \frac{\Delta x}{\Delta t}, \quad v = \frac{dx}{dt}$$

Ex. -mișcare rectilinie uniformă $x(t) = 4 + 3t$

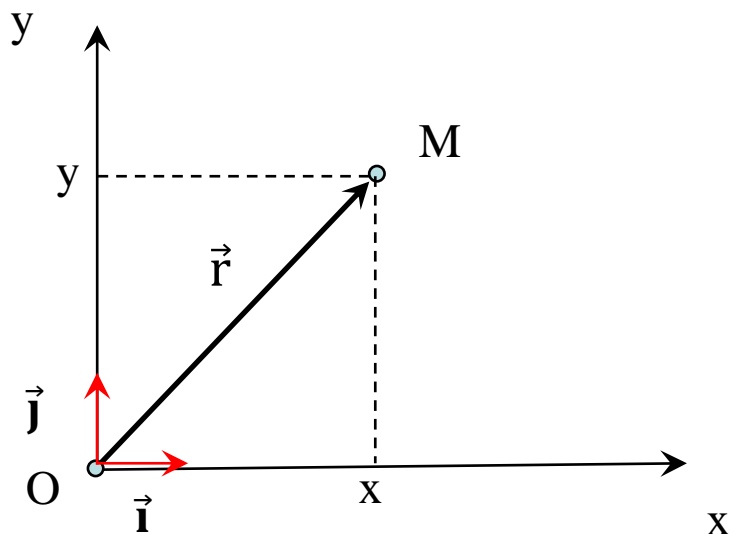
-mișcare rectilinie uniform variată $x(t) = 2 + 3t - 10t^2$

Exercițiu:

$$v_m = \frac{1}{t_2 - t_1} \int_{t_1}^{t_2} v(t) dt = \text{????}$$

Mișcarea în plan (bidimensională XOY)

$$\vec{r}(t) = x\vec{i} + y\vec{j}$$

$$\vec{v}(t) = \frac{dx}{dt}\vec{i} + \frac{dy}{dt}\vec{j}$$

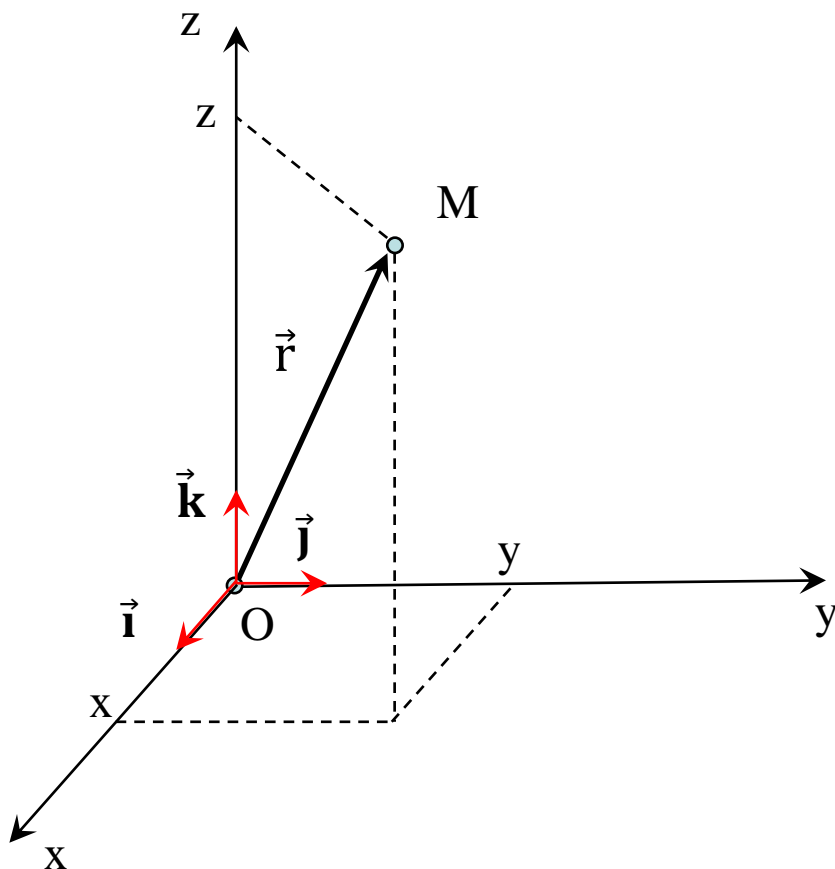
Ex. mișcare circulară uniformă $\vec{r}(t) = 3\cos 4t \vec{i} + 3\sin 4t \vec{j}$ (m)

mișcare relativă (barca în apa care curge – sistem de referință)

<https://www.surendranath.org/GPA/Kinematics/Boat/Boat.html>

<https://www.surendranath.org/GPA/Kinematics/RelativeMotion/RelativeMotion.html>

Mișcare în cazul tridimensional

$$\vec{r}(t) = x\vec{i} + y\vec{j} + z\vec{k}$$

$$\vec{v}(t) = \frac{dx}{dt}\vec{i} + \frac{dy}{dt}\vec{j} + \frac{dz}{dt}\vec{k}$$

$$r^2 = \vec{r} \cdot \vec{r} = x^2 + y^2 + z^2$$

$$v^2 = \vec{v} \cdot \vec{v} = v_x^2 + v_y^2 + v_z^2$$

Ex. mișcare elicoidală $\vec{r}(t) = 3\cos 4t \vec{i} + 3\sin 4t \vec{j} + 5t$ (mm)

MECANICA NEWTONIANĂ

Traietoria

$$\vec{r}(t) = x\vec{i} + y\vec{j} + z\vec{k}$$

Cunoscând, la **orice moment de timp**, coordonatele corpului față de un sistem de referință, se poate afla **traietoria** corpului, prin eliminarea timpului între ele.

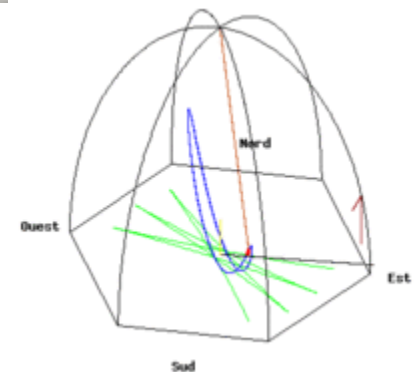
$$\vec{r}(t) \longleftrightarrow \begin{matrix} x(t) \\ y(t) \\ z(t) \end{matrix} \xrightarrow{\quad} f(x, y, z) = 0$$

Determinarea în mod univoc a traiectoriei este posibilă numai dacă știm **CONDIȚIILE ÎNȚIALE**, adică $\vec{r}(t = 0)$ și $\vec{v}(t = 0)$

În plan, traiectorie înseamnă graficul $y(x)$.

Pendulul lui Foucault

Exemple de Traectorii

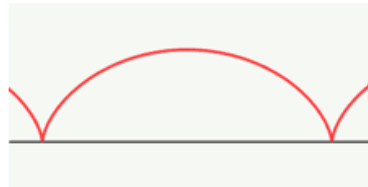
**Hidden (additional)
slide !!!!!**

<http://mathworld.wolfram.com/topics/RadialCurves.html>

Linie dreaptă, cerc, elipsă, parabolă, hiperbolă

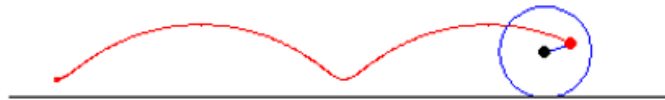
Trohid:

Cicloidă
($a=r$)

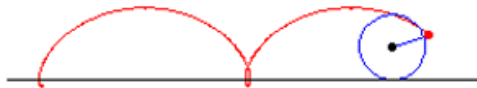

$$x = at - r \sin t$$
$$y = a - r \cos t$$

($a < r$)

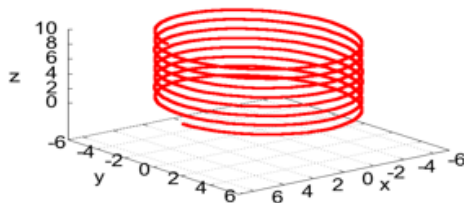

($a > r$)

Elicoida

Parametric helix: $\langle 5\cos(t), 5\sin(t), t/5 \rangle$

PRIMA LEGE A LUI NEWTON (PRINCIPIUL INERȚIEI)

Orice **corp** își păstrează **starea de repaus** sau **de mișcare** rectilinie și uniformă dacă **forța** (rezultanta forțelor) ce acționează asupra lui este nulă.

“Corpus omne perseverare in statu suo quiescendi vel movendi uniformiter in directum, nisi quatenus illud a viribus impressis cogitur statum suum mutare.”

“Orice **corp** perseverează, în **starea de repaus** sau **de mișcare** uniformă și rectilinie, numai dacă nu este constrâns de **forțe** imprimate să-și schimbe starea”.

Tendința unui corp de a-și menține starea de repaus sau de mișcare rectilinie uniformă se numește **inerție**, iar prima lege este uneori numită legea inerției.

CONCLUZII LA PRIMA LEGE A LUI NEWTON

- Newton introduce noțiunea de sistem de referință;
- Rezumarea primei legi a lui Newton într-o formulă este: $\vec{v}=\text{constant}$ în mișcarea uniformă și rectilie;
- Relațiile de transformare Galilei-Newton ;
- În mișcarea rectilie uniformă raza vectoare depinde de timp după $\vec{r} = \int \vec{v}dt + \vec{c}_1 = \vec{v} \cdot t + \vec{c}_1$ unde constanta $\vec{c}_1$ se determină din condițiile inițiale

MECANICA NEWTONIANĂ

Noțiuni fundamentale

• **Forța?** Acea *cauză* având ca rezultat schimbarea stării de mișcare a corpului.

Forța există doar ca rezultat al unei interacțiuni !!!

Forțe cu acțiune la distanță

Forța gravitațională

Forța electromagnetică

(„Sunt forțe fundamentale - analizăm aceste forțe prin intermediul conceptului de câmp”)

Câmpul gravitațional /electric este „situația” produsă de o sursă (masă / sarcină electrică), iar forța este răspunsul unei probe (masă / sarcină electrică) la câmp.

Forțe de contact

Forța de frecare

(de ex. atunci când un corp solid alunecă pe alt solid $F_f = \mu N$)
„Forțele moleculare sunt forțe între atomi și sunt originea supremă a frecării. Forțele moleculare nu au fost niciodată explicate în mod satisfăcător pe baza fizicii clasice ” Feynman

Forța rezistentă (ex. a aerului pentru mișcarea în aer a unui corp solid $F_r = -\alpha v$) „Această lege nu se află în aceeași clasă ca legile de bază ale fizicii, iar studierea acesteia o face tot mai complicată” Feynman)

Forța elastică

(ex. într-un resort deformat $F_{el} = -k_{el}x$)

Forța de tensiune mecanică (ex. dintr-un fir inextensibil)

Forța de reacțiune (ex. reacțiunea normală)

Forța aplicată (unui corp)

Toate forțele de contact apar din interacțiunile electromagnetice dintre particulele încărcate electric ce se află în corpurile aflate în contact.

A DOUA LEGE A LUI NEWTON

Variația impulsului este proporțională cu **forța** aplicată, și este dirijată după linia dreaptă de-a lungul căreia este imprimată forța.

$$\Delta(\mathbf{m} \cdot \vec{\mathbf{v}}) = \vec{\mathbf{F}} \cdot \Delta t$$

$$\vec{\mathbf{F}} = \frac{d(\mathbf{m} \cdot \vec{\mathbf{v}})}{dt}$$

Numai dacă masa este constantă în timp, formula se poate scrie:

$$\vec{\mathbf{F}} = m \cdot \vec{\mathbf{a}}$$

“Mutationem motus proportionalem esse vi motrici impressae, et fieri secundum lineam rectam qua vis illa imprimitur.”

”Modificarea cantității de mișcare este proporțională cu forța motrice aplicată, și este dirijată după linia dreaptă de-a lungul căreia este imprimată forța.”

motus, cantitatea de mișcare, sau **impulsul**

CONCLUZII LA A DOUA LEGE A LUI NEWTON

- Prima lege zicea că starea de mișcare (sau de repaus) se schimbă numai dacă intervine o forță, iar legea a doua spune **cum** anume se face schimbarea, adică **forța modifică impulsul corpului**;
- Cunoscând expresia forței, avem o ecuație diferențială, și prin integrarea ei – atunci când este posibil - găsim dependența de timp a vitezei, $\vec{v}(t)$, respectiv a razei vectoare $\vec{r}$;
- Conservarea impulsului pentru un sistem izolat de corpuri;

A TREIA LEGE A LUI NEWTON (PRINCIPIUL ACȚIUNII ȘI REACȚIUNII)

“ Actioni contrariam semper et aequalem esse reactionem: sive corporum duorum actiones in se mutuo semper esse aequales et in partes contrarias dirigi.”

“Reacțiunea este întotdeauna contrară și egală cu acțiunea: sau, acțiunile reciproce a două corpuri sunt întotdeauna egale și dirijate în sensuri opuse.”

$$\vec{F}_{12} = -\vec{F}_{21}$$

În principiu, orice problemă pentru punctele materiale poate fi rezolvată folosind legile lui Newton, dar nu sunt suficiente pentru mișcarea solidului rigid și al fluidelor.

Folosind legile lui Newton - dinamica corpurilor care pot fi considerate puncte materiale:

- $\vec{G}$ -cădere liberă în câmpul gravitațional al Pământului
 -aruncare verticală (în sus/în jos) în câmpul gravitațional al Pământului
 -aruncare oblică în câmpul gravitațional al Pământului
- $\Downarrow$
 -alunecare liberă pe plan orizontal/înclinat în câmpul gravitațional al Pământului fără/cu F_f
- $\vec{F}_g$ -satelit în câmpul gravitațional al unei planete

F_{el} Oscilații armonice

forță rezistentă   -aruncare cu viteză inițială într-un mediu vâscos
 ex. $\vec{F}_r = -\alpha \vec{v}$ -oscilații amortizate
                                  -aruncare oblică în câmpul gravitațional al Pământului într-un mediu vâscos

$\vec{F} = q \vec{E}$ -mișcarea unui electron în câmp electric constant similară cu.....

$\vec{F} = q \vec{v} \times \vec{B}$ - mișcarea unui electron în câmp magnetic constant

MECANICA NEWTONIANĂ

1. Sistemul International de Unități de măsură; Unitățile fundamentale; Multiplii și submultiplii;
2. Definiția vitezei și accelerației medii și instantanee; Direcțiile vitezei și accelerației;
3. Legile lui Newton
  - Prima lege a lui Newton; Inerția și sisteme de referință inerțiale;
  - A doua lege a lui Newton; Concluzii la legea a doua a lui Newton;
  - A treia lege a lui Newton;

Curs recuperare LICEU

- mișcarea rectilinie uniformă; mișcarea rectilinie uniform variată; (lege de mișcare, viteză, accelerație, Exemple, Aplicații calitative);
- mișcarea sub acțiunea gravitației (aruncare pe verticală, pe orizontală, pe oblică);
- energie mecanică (Exemple, Aplicații calitative);
- oscilații
- câmp electric și magnetic, mișcare în câmp electric și magnetic.